

könnyitalon" bár, de hű maradt önmagához. S ha voltak is, akik nagy elődök korcs utódai lettek, akik az anyai "testamentumról" megfeledkeztek, azok akik "hűek voltak mindhalálig", szereztek megbecsülést itthon és a világon bárhol. Anyáknapján ezekkel tisztelegjünk, szeretetünket, megbecsülésünket ezekben is juttassuk kifejezésre.

Milyen jó lenne ma nagyon bőkezűnek lenni, sokat adni, sokat tenni. Milyen jó lenne nemcsak ma, de amíg élnek, amíg élünk a soha el nem fogyó szeretet áldásaival élni; milyen jó lenne tisztaszívű gyermekként ünnepelni úgy, hogy az ünnep bensőségessége, szépsége, előre vetítse erőt adó, életet szebbé tevő melegét.

Ha még él édesanyád, ha még érzékelheted szerető kezének simogatását, ölelő karjainak biztonságot adó erejét, ha még hallod kedves, szelíd hangját, mely akár dicsér, akár dorgál, érted szól, hajolj érted munkáló és soha el nem fáradó kezére, és illesd azt a kezet a gyermeki hála csókjával és köszönj meg mindent, amit soha el nem fogyó szeretetén keresztül tőle kaptál, tőlük kaptunk.

S ha az örökkévalóságba tért, küldj érte Istenhez könyörgő imádságot, és ha teheted, állj meg sírhantja mellett és hidd el, hogy ő lélek szerint veled szemtől szemben áll, s mint régen, úgy most is szól: Szeress! Igyekezzünk arra, hogy ne "szóval szeressünk", de cselekedeteinken keresztül bizonyítsuk be, hogy mindaz, amit értünk tettek, nekünk adtak, nem volt hiábavaló, hogy számmunkra most és mindörökké "legnagyobb a szeretet."

Ezt az érzést áldja meg a gondviselő Isten. Ezzel az érzéssel legyünk és maradjunk édesanyánk jó gyermekei. Ámen.

Dr. RHYS WILLIAMS

EGYSÉG ÉS BÁTORSÁG*

Jn 8,32

Amikor egy tárgy egységéről beszélünk, azt értjük hogy a teljesség állapotában van - egy belső erő tartja egybe azt.

Ugyanez igaz az emberre nézve is. Az egység azt jelenti, hogy egész lenni, nem pedig töredezett, részekre homlott személyiség. Magatartásunkat nem változtatni, egyik személyhez így, a másikhoz meg ellenkezőleg viszonyulni. Nem úgy viselkedni, ahogyan mások szeretnének látni, hanem olyannak mutatkozni, mint aki vagy, ahogyan látod és hiszed, következetes egységben önmagaddal.

Egyházközségem egyik volt lelkésze Bostonban, Ralph Waldo Emerson mondta: "Végül is semmi sem szentebb, mint az ember lelke."

* Fordította: dr. Szabó Árpád.

Az Ótestamentum egyik jólismert alakja, Jób, tudta, hogy ő kicsoda. Bizonyára emlékeztek a történetére. A sátán szembefordul Istennel: "Nincsen olyan ember, aki hiba nélkül volna." Isten azonban felemlíti ragyogó példaként - Jóbót. A sátán tovább ellenkezik: "Vedd el mindazt, ami az övé és ő meg fog átkozni téged." Isten elfogadja a kihívást. Jób elveszíti mindenét: gazdagságát és gyermekeit is. De még akkor is ezt mondja: "Mezítelenül jöttem ki az én anyámnak méhéből és mezítelenül térek oda vissza. Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úrnak neve!" A történet arról szól, Jób visszautasította, hogy feladja egységét és hitét Isten jóságában és igazságában.

Isten és a sátán újra együtt vannak. Isten így szól: "Észrevetted-e az én szolgámat, Jóbót? Még erősen áll az ő feddhetetlenségében, noha ellene ingereltél, hogy ok nélkül rontsam meg őt." A sátán azonban nem nyugszik és tovább ellenkezik: "Az igaz, hogy gyermekeinek és vagyonának elvesztése nem indította Jóbót arra, hogy Istent megátkozza, de az ő élete még nem forgott veszélyben. Verd meg őt csontjában és testében: avagy nem átkoz-e meg szemtől-szembe téged?"

Nem, Jób nem tette azt. A történet tovább folytatódik, de én most annál a gondolatnál szeretnék megállapodni, hogy Jób a személyi egység és bátorság embere volt. Szembe találta magát sorsával anélkül, hogy elveszítette volna hitét Istenben. Ez fontosabb volt számára, mint a gazdagság vagy az élet maga. Jób tudta, hogy ki ő, és hogy igaznak kell maradnia önmaga egységéhez: "És megismeritek az igazságot és az igazság szabadokká tesz titeket."

Az egység megköveteli a bátorságot, és most nem az esztelen bátorságról beszélek, amikor valaki át akar kelni egy mély szakadékon megfelelő felszerelés nélkül. Az egységgel párosult bátorságot néha a külső körülmények váltják ki. Úgy ismerünk titeket, az egyházközség tagjait, mint az egység és bátorság népét, akik naponta kell szembenézzenek életproblémáikkal.

Néha személyiségünk egysége bátorságot ad, hogy az ismeretlenbe ugorjunk - egyszer győzzünk, máskor veszítsünk -, de ez a bátorság értelmet ad életünknek.

Egy régi görög legenda szerint egy asszony jött a Styx folyóhoz, hogy átkeljen a réven az eltávozott lelkek tartományába. Kharón, a gondolkodó csónakos emlékeztette őt arra, hogy joga van inni a Léthé vizéből, és kitörölni emlékezetéből élete eseményeit, amelyeket éppen most készül elhagyni. A lehetőségtől megmámorosodottan az asszony megjegyezte: "Elfelejténém, hogy milyen sokat szenvedtem?" A csónakos így válaszolt: "Gondolj arra, hogy elfelejténéd mennyi örömben volt részed." Az asszony felkiáltott: "Elfelejténém sikertelenségeimet!" A válasz nem késett: "És győzelmeidet is." Az asszony folytatta: "Elfelejténém, hogy gyűlöltek engem." Kharón így felelt: "És azt is, hogy mennyire szerettek." Ekkor az asszony elhallgatott és elgondolkozott a dolgok felett. Elhatározta, hogy nem iszik a teljes feledés vizéből, és megőrzi élettapasztalatainak emlékeit, szomorúakat és örömtelieket egyaránt. Itt az egység és bátorság forog kockán.

Úgy hiszem, legtöbben egyetértünk az asszony határozatával. Az élet mindannyiunknak ad hegycsúcsokat és völgyeket, s ha szerencsések vagyunk, a csúcs-élményeink lesznek többségben. Mindazáltal néhányan annak a sorsát

választanánk, aki rendelkezik a feledés képességével. Az emlékek nagyon lényegesek számunkra. És szerencsénkre, a rosszak hamarabb eltűnnek, mint a jók. A bátorság és egység hozzásegítenek, hogy teljesebbé tegyük életünket.

Amelia Earthard 1937. júliusában az újságok címdalára került, amikor repülőgépe eltűnt a Csendes-óceán felett, amelyet át akart repülni. Megelőzőleg ő volt az első nő, aki egyedül átrepülte az Atlanti-óceánt. Ma már úgy tudjuk, hogy sikerült leszállnia valamelyik távoli szigeten, de feltehetően szomjan halt. Bátor ember volt a cselekvésben, de verset is írt a bátorságról: "A bátorság az ár, amelyet az élet megkövetel, hogy békét adhasson" - írta.

Úgy gondolom, hogy ez a nő rendelkezett azzal a bátorsággal, amellyel szembenézett a halállal, mivel bírt az élet megélésének rendíthetetlen bátorságával. Kevés erényt ünnepeltek jobban versben és prózában, mint a bátorság és egység gondolatát. Nélkülük az ember nem élhet jelentőségteljes életet. Velük és általuk minden lehetséges: a férfi el tudja fogadni a kétségbeesést, a legyőzést és csalódást; a nő szembe tud nézni a régi ellenféllel, a fajtagadó halállal. Amelia Earthardnak igaza volt: "A bátorság az ár, amelyet az élet megkövetel, hogy békét adhasson."

A régi Spárta alkotmánya lehet, hogy tévedett, amikor kihangsúlyozta, hogy a bátorság az egyedüli erény, amelyet polgáraitól megkövetel, de kétségtelenül igazsággal, békességgel és szenvedéllyel együtt, az egység igen lényeges.

Meggyőződésem, hogy Jézusnak nagy bátorságra és egységre volt szüksége, hogy bevonuljon Jeruzsálembe, utolsó útja alkalmával. Egy lelkesült tömeg köszöntötte őt, amely bizonyára telve volt a saját helyzetükből adódó romlottsággal. Azt bizonyították, hogy alkalmatlanok, mert nincs bátorságuk a Jézus által keresett változás megszilárdítására.

Jézus egységről és bátorságról tett tanúbizonyságot, amikor bevonult Jeruzsálembe. Félreállhatott volna, de akkor nem lett volna békessége. Jézusnak volt üzenete: Az emberi szellem-lélek megragadása gyengédségben és minden ember iránti törődésben. Jeruzsálem szűklátóköri, romlott és önmagát szolgáló vezetésében. A nép köszönthette őt a bevonuláskor; nagy várakozással volt Jézus egységét és bátorságát illetően, de nagyon keveset várt önmagától. És a sokaság egységének és bátorságának közös erőfeszítése nélkül az egyén bátorsága nem hozhat békét mindenki számára.

Nekünk nem szabad felületes köszöntőknek lennünk, akikkel Jézus találkozott virágvasárnap. Mi lehetünk bátor résztvevői az ő életének, megpróbálván megragadni gyengédségben, törődésben és szeretetben valamennyi embertársunkat. A Jézust köszöntőknek nem volt egységük és bátorságuk a szeretetre, de bírhatjuk a Jób egységét és bátorságát.

Egyházközségünk egy másik volt lelkésze a 18. század második felében, John Lathrop arról volt közismert, hogy ő a legmelegebb hangú hazafias prédikátor. Prédikációit olyan fogalmakkal tűzdelté tele, mint elkerülhetetlen háborúk, zsarnokok, rabszolgák, élet, szabadság. 25 évvel később, amikor visszatekintett pályájára, így vélekedett: "Amikor szabadságunkat lábbal tiporta az angol kormányzat, nem voltam szégyenlős." Egység és bátorság. Az angolok lerombolták és felégették templomát.

Az épületek megsemmisülhetnek, de egy egyház vagy felekezet egységét és integritását, mint a miénket, unitáriusokét, nem lehet elpusztítani. Az egységet és bátorságot igényel nemzedékről-nemzedékre: "Megismeritek az igazságot és az igazság szabadokká tesz titeket."

A mi közös unitárius hitünk gyökerei mélyen visszanyúlnak Mózesig és az erkölcsi törvényig, Szókratészig és az igazság kereséséig, Jézusig és a szeretet sajátos üzenetéig. Ezek az eszmék az egységen és bátorságon keresztül válnak élővé és valósággá.

Ti, itt Erdélyben, ennek az örökségnek a legrégebbi hagyományát hordoztatok. Egyénileg, századokon keresztül fenntartottátok az egység és bátorság eszméit. De erőtök gyarapodik, amikor közösséggé formálódtok az egyházban, mint amilyen a tietek. Egyéni hitetek igen fontos, de a ti egyesített erőtök a lényeges és erőteljes.

Ez a 18. századi történet egy kocsirol szól, amelyen egy házaspár két gyermekével utazott, valahol egy vidéki úton, Angliában. Egyszer csak egy légy száll a ló orrára. A kocsis gyorsan csattint egyet ostorával, elkergetvén a legyet anélkül, hogy ráütne a lóra. Hasonló eset játszódik le egy szűnyoggal is. Akkor egy lódarázs száll a ló orrára, a kocsis azonban nem tesz semmit. Az apa sürgeti a kocsist, hogy távolítsa el a lódarazsat, amint az előző esetben is tette a léggel és a szűnyoggal. Amikor többször is felszólította, a kocsis így szól: "Elkergettem a legyet és a szűnyogot, mert egyedül voltak. De nem fogom ezt tenni a lódarázssal, mivel az egy szervezethez tartozik.

A ti unitárius egyházközségetek egy nagyszerű szervezet. Egységre és bátorságra alapították elődeitek, hogy megtaláljátok az igazságot, amely szabadokká tesz titeket. Időtlen igazságok vannak, amelyek változatlanok. Megtalálhatjuk a Bibliában, és azoknak a szent embereknek a meglátásában, akik követték tudásukkal. Mindig új és friss igazságok ezek, amelyek megismeréséből megérthetjük, hogyan működik a világegyetem.

A mi hitünk lényegét az a bizalom és meggyőződés képezi, hogy a teremtés középpontjában a tervszerű jóság Istene van. A kétségbeeséssel szemben azt mondjuk, hogy az a jóság Istenétől van, akitől mi is jövünk; ez a jóság tart meg bennünket, s ehhez a jósághoz fogunk egy nap visszatérni. Amikor ilyen hitünk van önmagunkban, felebarátainkban, s végső soron magában az életben, túlélő győztesek vagyunk érintetlen egységünkkel és bátorságunkkal. Igen, valóban túlélők vagyunk, készek arra, hogy szembenézzenek mindazzal, amit az élet számunkra ad.

Hadd fejezzem be szemléltető képpel. A fiú teljesen zavarban volt. Megértésért könyörgött, de alig talált, mivel egy gyermek lelkének útjai kifürkészhetetlenek. "Miről álmodozol?" - kérdezte az apja. "Semmiről!" - volt a válasz.

Látta az embereket hajnaltól késő estig dolgozni, szántani és vetni. Látta őket küzdeni a gyom és a bogarak ellen. Aztán jött a szárazság. És a termés reménye azzal együtt száradt el, aszott össze. Látta a halált lopakodni és elvinni azokat, akikre a legnagyobb szükség lett volna. És azok, akik csak keveseknek hiányoztak volna, késő öreg kort értek meg. Látta a szorgalmas házába becsapni a villámot, jól tartott nyáját betegség által odaveszni, alkotó embereket természeti csapások áldozataivá válni.

Ha az élet egy célszerű terv része volt, nem talált mintát számára. És mégis a legmélyebb árnyékból virágzott ki az egység és a bátorság ikervirága. Emberek, akiknek földjén minden elpusztult, nekivetették vállaikat és reménységgel tekintettek előre egy másik vetés és aratás felé. A házakban, amelyeket megérintett a fekete angyal szárnya, az életért folytatott harc kitartóan ment tovább. Volt valami legyőzhetetlen, rettenhetetlen az emberi lélekkel kapcsolatban. Valami, ami soha sem tud megsemmisülni. Egységgel és bátorsággal - "megismeritek az igazságot és az igazság szabadokká tesz titeket." Ámen.

MEZEI CSABA

EGYNYELVEN BESZÉLÉS

ApCsel 2,6

Mindig kételkedve olvastam a pütkösdi történetnek azt a részét, hogy a zúgás következtében "mindenki a maga nyelvén" hallotta beszélni az apostolokat. Napjaink embere tisztában van azzal, hogy a világon nagyon sok nyelv létezik, s aligha hiheti el, hogy pütkösdi alkalmával az apostolok olyan nyelven beszéltek volna, amit mindenki megért. Ha nyelvészeti úton közelítünk a kérdéshez, azt felelhetnénk, hogy az apostolok több nyelven mondták ugyanazt, s ezért értették meg az idegenek is. Ezt olvashatjuk ki az ApCsel 2,4-ből is.

Akik idegen nyelveket tanultak életükben, elmondhatják, milyen nehéz, körülményes elsajátítani egy idegen nyelvet. Hogyan tanulhatták volna meg rövid idő alatt az apostolok az idegen nyelveket? Mi lehet a magyarázata a pütkösdi nyelveken való szólásnak? Talán csoda történt? Ha igen, miért pont akkor, miért nem történt azelőtt, vagy azután is valami hasonló?

Ezekre a kérdésekre töprengve, eszembe jutott egy ószövetségi történet: a Babel tornya. A torony építését megelőző időszakról azt az érdekes feljegyzést találjuk, hogy: "Az egész földnek egy nyelve és egyféle beszéde volt." Ez egy olyan eszményi állapot, melynek megvalósításáról csak álmodni mer az emberiség. Hiszen ha azt mondjuk: "az egész földnek egy nyelve volt", ez azt jelenti, hogy mindenki megérthetett mindenkit. Ha azt vesszük figyelembe, hogy: "...egy beszéde volt" az egész világnak, ebből nyilvánvalóan következik, hogy mindenben egyetértettek. Ez a tulajdonképpeni egynyelven beszélés.

Az egynyelven beszélés gondolata talán soha sem volt égetőbb kérdés, mint ma. Nyelvészek keresik a lehetőséget, hogy könnyítsenek az emberközi kapcsolatokon, gyorsítsák a hírek és adatok áramlását. Kitaláltak egy nyelvet, mely a jövő kommunikációjának nyelve kívánt lenni, az eszperantót. Nagy volt a lelkesedés, aztán a nyelvfejlesztő program abhamaradt. A nagyhatalmak nemzeti nyelveit tanuljuk és próbáljuk beszélni azért, hogy kitörjünk az elszigeteltségből és kapcsolatot teremtsünk a fejlett világgal, annak kultúrájával.